

BRIGADA U NAPADIMA NA KOMUNIKACIJE

Neuspjeh u napadu na Dvor na Uni, kao i 1. bosanskog korpusa na Bosanski Novi, stvorio je nešto težu situaciju nego što ise očekivalo. Sedmoj banijskoj NO diviziji dat je zadatak da intenzivno napada i ruši neprijateljske komunikacije u dolini rijeke Save i Kupe. U vezi s tim, 7. banijska brigada već 8. decembra 1942. godine izvodi još jedan napad na Kostajnički Majur.

Na potpuni prekid komunikacija Sunja—Kostajnica znatno je uticala neprijateljska posada u s. Kukuruzarima jačine jedne bojne. Zato se štab divizije odlučio da prvo likvidira ovo neprijateljsko uporište — i za taj zadatak angažovao 8. banijsku brigadu — dok je 7. brigada planirana za napad na prugu Kostajnica—Sunja, sa težištem na Koštajničkom Majuru. Zbog toga se 7. banijska brigada, tokom 5. decembra prebacila iz rejonu sela Udetin—Gage, preko s. Stupnice za Dođoše i Tremušnjak. U tom rejonu je prenoćila a ujutro, 6. decembra produžila, preko s. Begovići i s. Pastuša, za s. Komogovinu. U to vrijeme u selima Borojevići, Mečenčani, Knezovljani nalazila se 8. banijska brigada, odakle su vršene pripreme za napad na neprijateljsku bojnu u s. Kukuruzari i Kostajnički Majur. Napad je planiran za 8. decembar 1942. godine, u 21 čas.

Međutim, 7. decembra jedna neprijateljska satnija krenula je iz uporišta u Kukuruzarima u izviđanje u pravcu s. Mečenčani i s. Knezovljani. Neprijatelj tada nije znao gdje se nalaze 7. i 8. banijska brigada. Kod sela Mečenčana i Knezovljana satniju je dočekala 8. banijska brigada i prisilila je na povlačenje u sastav posade u Kukuruzarima. Kako se i pretpostavljalo, neprijatelj je sutradan, ujutro, krenuo sa cijelom bojnomo, ojačanom sa 4 tenka i to u

dvije kolone: jednom — pravcem s. Kukuruzari—s. Prevršac—s. Mečenčani, a drugom — pravcem s. Kukuruzari—s. Koštresi—s. Bjelovac—s. Knezovljani.

Lijevu kolonu je u zasjedi kod s. Mečenčani dočekala 8. banijska brigada, a zatim je, sa dva bataljona iz rejona Prevršac Grad, preko k. 213—s. Prevršac izvršila udar u bok i pozadinu neprijateljeve glavnine. Uz gubitke od 5 mrtvih i više ranjenih, a pod zaštitom tenkova i oklopnih automobila, neprijatelj se povukao nazad u Kukuruzare.⁷⁰

Povlačenje neprijatelja u Kukuruzare omogućilo je 7. banijskoj brigadi da izvede iznenadni napad na željezničku stanicu Koštajinioki Majur, čiju je posadu sačinjavala jedna satnija, dobro utvrđena u bunkerima, željeznčkim i seoskim zgradama.

Kako je tokom dana bojna iz Kukuruzara vodila borbe dužlje u slobodnoj partizanskoj teritoriji sa 8. brigadom, a Majur se nalazi iza bojne, u Kukuruzarima, posada u Majuru nije uopće očekivala partizanski napad, a pogotovo ne te večeri 8. decembra. U kratkoj borbi, u kojoj su vidnu ulogu odigrali bombaši, zarobljeno je 40 iznenađenih domobrana, zaplijenjeno 50 pušaka, 2 teška mitraljeza, 2 puškomitraljeza, 1 automat (šmajser), 2 sanduka ručnih bombi, oko 30.000 metaka i veća količina druge opreme. Brigada nije imala gubitaka.⁷¹

U toku naredne noći 9/10. decembra 7. brigada je osiguravala diverziju 8. brigade na željezničku prugu i voz između Sunje i Siska, gdje je uništena lokomotiva i zapaljeno 20 vagona sa namirnicama i 4 natovarena aviona.⁷²

Nakon uspješne akcije, ostavivši iza sebe krš i plamen na pruzi Sunja—Sisak, brigade su se ujutro 10. decembra 1942. godine vraćale prečicama ka svojim bazama u s. Knezovljani, s. Mečenčani i s. Komogovina. U toku marša primljen je izvještaj da je neprijatelj krenuo iz Kostajnice i

70 Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 156—157.

71 Hronologija NOR-a, str. 390.

72 Istovremeno je 3. bataljon Banijskog odreda napao Mošćenicu, 5 km od centra Siska, što je izazvalo uznemirenost kod neprijatelja.

Kukuruzara, uz ipodršku tenkova i oklopnih automobila. Zadržali su ga dijelovi 8. banijske brigade.

U to vrijeme obavještajna služba je pravovremeno otkrila namjere neprijatelja da koncentričnim dejstvom napadne čitavu 7. banijsku diviziju i odbaci je sa prostorijske Kostajnica—Sunja—Sisak—Petrinja—Komogovina. U tom cilju su njegovi dijelovi iz Kostajnice već intervenisali 10. decembra, dok su ostale snage bile još u prikupljanju u Pounju.

Glavnina 3. gorskog zdruga iz doline rijeke Une u jačini tri bojne, uz podršku njemačkih tenkova, oslobođena pritiska poslije naših napada ina Dvor i Bosanski Novi, otpočela je koncentraciju u rejonu Volinja—Unčani—Divuša. Njihovim nastupanjem preko Zrinja i Šamarice bila bi ugrožena pozadina čitave 7. banijske divizije. Zato je štab 7. divizije odlučio da prema neprijatelju, koji nastupa iz Kostajnice ostavi slabije zaštitne dijelove, a glavninu divizije, 7. i 8. brigadu, povuče u dubinu slobodne teritorije, odnosno na pravac Petrinja i Glina.

Poslije povlačenja, 7. (banijska brigada se razmjestila u selima Pastuša, Jabukovac, Dodoši, Tremušnjak i Begovići.⁷³ Trodnevni odmor 11, 12. i 13. decembra iskorišćen je još i za izviđanja, analize i procjene namjera neprijatelja, kao i za politički i kulturno-prosvjetni rad, za higijenskoHsanitetske mjere i drugo.

Osim navedenih koncentracija od Kostajnice i Pounja, neprijatelj je užurbano izvodio radove na popravkama dotada porušenih pruga i cesta. Prugom Sisak—Sunja—Kostajnica počeo da krstari pravi njemački oklopni vlak.⁷⁴

Odmor je iskorišćen i za organizaciono sređivanje 7. banijske brigade, odnosno za pripreme za nove akcije. Treći bataljon, koji je tokom napada na Dvor na Uni imao najveće gubitke, popunjen je novim borcima, omladincima iz kotara Kostajnica, Petrinja i Glina, koji su ranije završili vojino-političke kurseve. Zatim je formiran i novi 4. bata-

73 Zbornik V/10, str. 147; Hronologija NOR-a str. 391.

74 Raniji »oklopni« vlakovi na ovim prugama (bili su u stvari adaptirani drveni vagoni, ojačani vrećama pijeska.

ljon, za čijeg je komandanta postavljen Jovo Čakalo, dotadašnji komandant 2. bataljona.⁷⁵

Tokom 12. decembra sprovedeno je i prvo pelcovanje dijela partizanskih boraca na Baniji, i to protiv tifuisa, najvjerovatnije protiv trbušnog.

Neprijatelj, koncentrisan kod Kostajnice i u Pounju, nije preduzimao dalje nastupanje. On je smatrao važnijim da zaštiti komunikacije u dolinama Une, Save i Kupe, što se vidi i po njegovom rasporedu u to vrijeme.

Najjače snage neprijatelja oko slobodne teritorije u prvoj polovini decembra 1942. godine bile su na liniji: Dvor na Uni—Kostajnica—Sunja—Sisak. One su jednim dijelom stacionirale u navedenim većim mjestima iz kojih su, uz pojačanje s manjim snagama Nijemaca i tenkova, izvodile pliće ili dublje upade u slobodno područje i stalno se sukobljavale sa snagama Banijskog odreda i 7. banijske divizije.

Dijelovi tih snaga su istureni duž i oko komunikacija, kao posade na pogodnijim položajima, na primjer: u selu Divuša i selima u Pounju između Dvora na Uni i Volinje — 2. bojna 3. gorskog zdruga — domobrani kadrovc; u Volinju, vojna skladišta na Rovinama, most na Uni između Volinje i Dobriřina, kao i mostovi (viadukti) na pruzi Volinja—Kostajnica, 3. bojna 3. gorskog zdruga i ojačana satnija domobrana avijatičara; Kostajnički Majur 3. bojna 2. gorskog zdruga jačine 500 do 600 domobrana kadrovaca; selo Kukuruzari 1. bojna 2. gorskog zdruga jačine 500 do 600 domobrana kadrovaca; na željezničkim stanicama Šaš, Blinjski Kut, posade jačine od 40 do 60 domobrana. Za odbranu ceste Blinjski Kut—Sisak, odnosno Kostajnica—Petrinja, nekoliko manjih posada kao što su: s. Čuntić, oko 120 ustaša i domobrana; s. Hrastovica, posada jačine 200 do 300 ustaša raspoređenih u rovovima, bunke-rima i tvrdim zgradama kao predstraža Petrinje; u Moštanci na pruzi Sisak—Petrinja, posada nepoznate jačine. Duž ceste Petrinja—Gora—Glina posade kao što su: s. Gora, jačine oko bataljona domobrana i ustaša; s. Graberje, posada jačine jedne bojne raspoređena po selima duž ceste.⁷⁶

75 Zbornik V/10, str. 147, 230, Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 157. Ovaj bataljon je 26. decembra 1942. godine, prilikom formiranja 16. brigade hrvatske u sastavu 7. banijske divizije ući će u njen sastav. Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 132, 161).

76 Zbornik V/10, str. 125; Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 157.

NAPAD NA GRABERJE I MARINBROD

Neprijatelj ise tih dana sam povukao iz s. Čuntiea. Istovremeno je štab 7. banijske divizije organizavao napad 7. i 8. brigade na neprijateljske posade u s. Gora i selima duž ceste Gora—Glina. Ovu komunikaciju osigurali su mjesne ustaše, ustaške jedinice i dijelovi 7. bojne petrinjskog zdruga iz 2. gorske divizije. U s. Gora nalazio se štab bojne sa jednom satnijom mjesnih ustaša i jednom ustaškom jedinicom nepoznate jačine. U s. Graberju bila je jedna streljačka i prateća satnija. Nekoliko domobrana iz ove satnije, sa kojima je bila uspostavljena veza, obećali su pomoć prilikom napada. U s. Marinbrod i s. Kihalac nalazio se po jedan ojačani vod iz sastava 7. bojne sa mjesnim ustašama, a u s. Prekopa jedna satnija ustaša i naoružani mještani za odbranu sela.

Dok je 8. banijska brigada vršila napade na neprijatelja u s. Gora, s. Kihalcu i s. Prekopi, 7. banijska brigada je dobila zadatak da napadne neprijatelja u s. Graberje i s. Mariinbrod.

Naređeno je da se napad izvrši 13. decembra u 22 časa. No, situacija se promijenila. Naše jedinice krenule su u akciju i pravovremeno stigle na polazne i jurišne položaje. Međutim, štabovi su se oslonili na ranije prikupljene podatke o neprijatelju, te nije otkriveno da je on tokom 13. decembra olko 16 časova napustio navedena sela — osim is. Gora — i otišao u pravcu Bovića, Gline i Topuskog. Tako je 3. bataljon 7. banijske brigade, koji je upao u s. Graberje, zarobio 4 zaostala domobrana sa oružjem, od kojih je jedan ostao u partizanima, a trojica su puštena nazad u Petrinju.⁷⁷

Jedinice 8. brigade bile su angažovane u borbi za s. Goru. Ukupno je zarobljeno 28 neprijateljskih vojnika i zaplijenjeno 94 puške, 1 puškomitraljez, 2 automata, 1 sanduk ručnih bombi, oko 6.000 metaka i nešto ostale ratne opreme.⁷⁸

⁷⁷ Zbornik 1/10, str. 230—140.

⁷⁸ Kasnije se saznalo za jedan interesantan događaj u toku ovoga napada. Naime, kad su partizani napali na ustašku satniju u Prekopu, ustaški rojnik sela, zvani Mulac, pobjegao je odmah s položaja i sakrio se u jedan poluprazni bunar. Za njim su

Vraćanje dz ove akoije trajalo je nešto duže nego je planirano. Osim predaha za objed, bilo je i zadržavanja u svakom selu kroz koje se prolazilo. Narod tih sela radosno je dočekivao svoje borce. Mnogi u 7. banijskoj brigadi bili su iz ovdašnjih sela glinskog kotara, u koja brigada nije dolazila nakon napada na Glinu. Zaito isu poneki razgovori, odnosno posjete porodicama, i duže trajali. Bilo je, svakako, i suza za poginulim borcima na borbenom putu kroz Moslavinu, Podravinu, Slavonijoi, a pogotovo za onima koji su pali u napadu na Dvor na Uni.

Uz sva požurivanja starješina i štabova koji su znali da predstoji marš i napad na Volinju sa okolinom u dolini rijeke Une, u polazne baze, širi rejoin sela Dodoši, stiglo se tek oko 14 časova 14. decembra. U tim bazama su se borci odmorili i prenoćili, a narednog jutra su krenuli na duži marš do Kostajnice i Volinje.

Pojava partizana na komunikaciji Petrinja—Glina iznenadila je neprijatelja, tako da je bio prinuđen da sve raspoložive snage rasporedi za zaštitu komunikacija, prije-ko potrebnih njemačkim i talijanskim okupatorima i domaćim izdajnicima. Poslije niza uspješnih akcija partizana na komunikacijama Kostajnica—Sunja—Sisak, primljene su i prve vijesti o tome da neprijatelj priprema jednu veću ofanzivu na slobodnu partizansku teritoriju.

NAPAD NA ODSEKU VOLINJA—KOSTAJNICA

Prema prikupljenim podacima štab 7. banijske divizije zaključio je da ina željezničkoj pruzi Volinja—Kostajnica neprijatelj ima slijedeći raspored: na unskom željezničkom mostu između Volinje i Dobrijina u susjednoj Bosni, dva trospratna bunkera od betona sa posadama jačine oko 90 domobrana. Bunker i oba ulaza na mostu bili su ograđeni žicom. Oko željezničke stanice Volinja i na samoj stanici

tokom napada odstupale ustaše i domobrani. Da bi se rastere-tili ovi su u isti bunar bacili teški mitraljez s postoljem, tako da je Mulecu razbijena glava i jače ugruvana rebra. Tek sljede-ćeg jutra otkriven je po jauku, izvađen i odveden u glinsku bolnicu.

tri satnije domobrana, od kojih je jedna avijatičarska, obezbjeđivale isu skladišta avio-benzina i opreme na Rovinama. Ova avijatičarska satnija pojsjela je i mostove (prvi preko potoka Kamenice i drugi — srednji — preko potoka Rudna). Rušenjem jednog od ovih mostova bila bi prekinuta željeznička veza od Sunje za Bosanski Novi i Banja Luku, a paljenjem skladišta benzina onemogućilo bi se dejstvo neprijateljske avijacije.

Partizanska obavještajna služba Banije i 7. banijske divizije, kojom je rukovodio Nikola Kaić Kole, raniji službenik u Kostajnici, uz pomoć Marice Maraković (sestre Nikole Marakovića Nine), uspostavila je vezu sa komandrom avio-jedinice, satnikom Ivanom Cvenčekom, rodom iz s. Pala, kraj Sarajeva, d sa još nekim domobranima. Na osnovi njihovih podataka sastavljen je plan za napad 7. i 8. banijske brigade.

Radi iznenađenja neprijatelja, brigade su dovedene iz dubine slobodne teritorije, s područja Gline. Tako je 7. banijska brigada iz rejonu s. Dodošii imala do Volinje, oko 20 km vazdušne linije. Zbog blatnjavih kolotečina sjevernim padinama Samarice i terena ispresecanog poprečnim kosama sve do Volinje, marš je bio veoma naporan. Brigadi je preko dana 16. decembra dat kraći odmor za objed u s. Lovči, a zatim je nastavljen pokret.

Iz sastava domobranske posade iu s. Gukur kraj Kostajnice jedinicama se priključuje satnik Ivan Cvenček — Nacek i Stepan Sercl. Cvenček je donio i skicu rasporeda s prijedlogom plana za noćni napad na sve objekte od Volinje do Kostajnice, kao i spisak pristalica NOP-a iz navedenih posada.⁷⁹ Na sastanku, uz prisustvo komandanta 7. banijske divizije Pavla Jakšića, komandanta 7. banijske brigade Nikole Marakovića Nine, komandanta 8. banijske (brigade Stanka Bjelajca Gana i drugih, brzo je razrađen plan za iznenađan napad na Volinju, Rovine i mostove između Volinje i Kostajnice.

Prema planu 7. brigada imala je da napada na mostove (viadukte) i avioHskladišta na Kovinama, a 8. banijska bri-

⁷⁹ Ivan Cvenček bio je poznati partizanski obavještajac u redovima vazduhoplovstva NDH. Umro je u Zagrebu 1.1. 1976. godine kao penzionisani pukovnik JNA.

gada dijelom snaga napada na željezničku stanicu Volimja, uz obezbjeđivanje napada od mosta preko rijeke Une, odnosno od Dvora na Umi.

Naređeno je da se napad na srednji most (viadukt) izvede neopaženo nešto ranije, u 18,30 časova, kako bi se imalo vremena za pripreme za rušenje mosta. To je trebalo da bude li znak za napad ostalih jedinica na određene objekte i to — u 23,30 časova 16. decembra.

Za napad na bunker i srednji most štab 7. banijske brigade odredio je vod bombaša iz sastava čitave brigade, uz pomoć domobrana, simpatizera NOP-a. Oni su, radi učešća u ovoj akciji, neprimjetno izašli iz bunkera do 18 časova.⁸⁰ Jedan od simpatizera je ostao na straži u momentu napada. Između ostalih, u vodu bombaša bili su Ilija Španović, Stanko Džakula i drugi iz brigade, a, od domobrana — simpatizera, u vod su ušli: Ivan Kapač Janiko, Zvonko Kušelj i Stjepan Benko. Odmah po zauzimanju bunkera kod srednjeg imosta, mineri iz divizije, pod komandom čuvenog Ivana Hairiša, tzv. »Ilije Gromovnika«, imali su da izvrše pripremu za rušenje mosta i da čekaju vrijeme određeno za napad na ostale Objekte.

Raspored za napad i zadaci bili su:

— 1. bataljon 7. brigade imao je zadatak da, nakon eksplozije na mostu, zauzme i osigurava dejstvo ostalih snaga od Kostajnice i dalje, cestom pored rijeke Une;

— 2. bataljon imao je da izvrši osiguranje napada iz pravca s. Kukuruzara, Kostajničkog Majura i s. Panjana, preko s. Čukura;

— 3. bataljon, uz pomoć ostalih domobrana — simpatizera, imao je da napadne skladišta u Rovinama kraj Volinje. Istovremeno dijelovi 8. brigade iz pravca rijeke Une napadaju na željezničku stanicu Volinja.

⁸⁰ U bunkeru od deset članova posade petorica su bili naši simpatizeri, voljni da uzmu učešća u akciji. Po planu njih četvorica se izvlače iz bunkera, a jedan ostaje kao stražar u momentu privlačenja voda bombaša.

Od domobrana — simpatizera 3. bataljonu su dodijeljeni Tomo Magić⁸¹ i Miroslav Rožina, a na straži kod ulaza u skladišta bio je domobran simpatizer, Stjepan Šercl.

Napad na bunker i most predviđen je, kao što je iznijeto, ranije — radi priprema za miniranje. Vod bombaša 7. brigade, preobučen u domobranske uniforme i vođen od trojice prišlih domobrana, upao je bez teškoća u bunker i — za nekoliko minuta — savladao preostalu petoricu domobrana. Odmah zatim mineri divizije pristupili su postavljanju eksploziva za rušenje mosta.

Bataljoni 8. brigade određeni za napad na Volinju i 3. bataljon 7. brigade određen za napad na Rovine već su se bili približavali položajima. Ali, desio se nepredviđen slučaj, koji je imao znatne posljedice. Neko vozilo, vjerovatno sa pregorelim auspuhom, kretalo se negdje oko željezničke stanice Kostajnica. Brektanje auspuha napravilo je takvu buku u noći da se dobio dojam da kreću tenkovi.⁸² Vjerovatno pod tdm utiskom mineri su aktivirali eksploziju na srednjem mostu 10—20 minuta prije određenog vremena.

To prijevremeno rušenje mosta bilo je presudno za akciju 3. bataljona 7. brigade na Rovine i dijelova 8. brigade na Volinjru, jer se neprijatelju dalo vrijeme za uzbunu i posjedanje položaja. Na straži kod ulaza bio je naš simpatizer — domobran, Stjepan Šercl, ali on više nije bio u mogućnosti da ma šta učini kraj posjednutih tvrdih bunkera s mitraljeskim gnijezdom pored kapije kuda je bilo jedino moguće upasti u rejon avio-skladišta.⁸³

81 Tomo Magić je ranjen i otpremljen u partizansku bolnicu. Danas živi u Zagrebu, Ivan Cvenček je po nalogu veze iz Zagreba morao ostati na obavještajnim zadacima. Zato se nakon izrade plana napada udaljio u Zagreb, da bi, poslije napada, došao nazad u Kostajnicu — Volinju.

82 U Kostajnici je bilo 7 njemačkih tenkova tipa »Hočkis« (15 tona), 1 top 37 mm i 2 mitraljeza.

83 Stražar na ulazu u skladišta na Rovinama kod Volinje, Stjepan Šercl, kao i njegova partizanska veza »Milka« (Marica Maraković), su poslije ove akcije otkriveni kao saradnici NOP-a i uhapšeni od UNS-a i Gestapoa. Maraković Marica je provedena u ustaški stan u Sisak, gdje je nakon mučenja i strijeljana. Stje-

Stigavši nešto prije određenog vremena, 3. bataljon je baš prilazio jurišnom položaju.⁸⁴ Njegovoj 1. četi u momentu eksplozije na mostu ostalo je do položaja svega još 100 do 150 m. Ipak, vod bombaša, koji je vodila Milanka Kljaić (i s njima domobrani simpatizeri, Tomo Magić, Miroslav Rožina), pojurio je ka stražaru Stjepanu Šerclu, ali prokasno. Miroslav Rožina je počeo da siječe bodljikavu žicu kada je ranjen, a jedan od bombaša je poginuo. Ranjen je ubrzo i Tomo Magić u ruku, pa su se bombaši morali povući u jarak pored puta.

Razvijen u strijelce 3. bataljon se našao na potpuno ravnom terenu, pedesetak metara ispred vatrenih položaja neprijatelja. Štab bataljona bio je nešto pozadi, na uzvisini obale potoka Volinja. Kod štaba bataljona su se našla dva puškomitraljeza ikoji su navukli na sebe vatru neprijatelja, tako da je ona prebacivala bombaše i borce bataljona u povlačenju.⁸⁵

Prema zadatku, 2. četa 3. bataljona imala je da se sa pravca Jakšića brda (tt 362)—kosa Rovine približi neprijateljskim objektima na oko 200 metara i da drži njihovu posadu pod vatrom, ne dozvoljavajući joj da se prebaci na pogodnije položaje. Iako strm, pravac je mogao poslužiti i

pan Šercl je uz pomoć nekih drugova uspio da pobjegne iz vojnog zatvora u Kostajnici, a zatim, pomoću partizanske veze iz Zagreba, odlazi u partizane na Kalnik. Poslije su u Kalnički odred otišli neki iz Volinjske posade, oko 15 — sjeća se Ivan Cvenček.

84 Prema kazivanju Dure Bakrača, tada zamjenika komandanta 7. brigade, koje se kretao sa 3. bataljonom, vjerovatno bi 3. bataljon stigao i znatno ranije da se u toku marša nisu dogodile još neke, tako rečeno »male stvari«. Dok je kolona bataljona silazila niz kosu brda Jakšić (t. 362) — Medvedak, oko 21,30 časova, počelo je na začelju kod 3. omladinske čete nekakvo komešanje. Došlo je do neke panike i četa se rasturila po šumi. Štab bataljona se zaustavio da utvrdi o čemu se radi. Nije bilo vremena za detaljnije ispitivanje uzroka. Borci su izjavljivali da su »primijetili skijaše u šumi na snijegu«. To su vjerovatno bile neke srne. Valja napomenuti da je to omladinskoj četi bila prva akcija, pa je zbog panike izgubljeno oko 30 minuta.

85 Prijevremeno rušenje mosta odrazilo se donekle i na dejstvo 8. brigade na željezničku stanicu Volinja. Imala je pogodniji teren, jače sopstvene snage i »mekšeg protivnika« (domobrane), tako da je stanica osvojena i zapaljena. Ipak su žrtve bile nešto veće nego što se očekivalo.

za juriš, ali takva mogućnost za tu četvu nije planirana i — ona je izostala. Veza sa četom postojala je samo kurirom, kolskim putem preko Jakšić brda, za što je inače trebalo 30—40 minuta. Zbog toga se odustalo od namjere da se ona aktivira na svom pravcu.

Gledano* u cjelini, napad nije uspio; ali, ipak je njegov značaj višestruk. Srednji most (viadukt) je znatno oštećen (srušen ina nasip potoka), čime je za duže vrijeme ova pruga bila onesposobljena za saobraćaj. Željeznička stanica Volinja je zauzeta i spaljena. Neuspjeh napada na skladišta na Rovinama je donekle razumljiv kad se ima u vidu da se takvi objekti vrlo teško zauzimaju, pogotovo bez nadmoćnijih snaga i odgovarajućeg naoružanja — minobacača, topova i drugog.

Neprijatelj je imao 15 mrtvih i znatno veći broj ranjenih, a ukupni gubici 7. banijske divizije bili su 6 mrtvih i 25 ranjenih.

Iz 7. banijske brigade u ovom napadu istakli su se Milanka Kljaić, Ilija Španović, Stanko Džakula, Ilija Bogović, Tomo Magić i Miroslav Rožina.

Zarobljeno je 35 domobrana avijatičara, 30 drugih domobrana i 7 željezničara, među kojima i šef željezničke stanice Volinja, koji je bio poznatiji ustaški krvnik. Šef stanice je strijeljan, a ostali željezničari, kao i domobrani koji nisu željeli ostate u partizanima, pušteni su. Navedeni saradnici NOP-a iz vazduhoplovne satnije (domobrana) su ostali u 7. banijskoj brigadi.

Od naoružanja i opreme zaplijenjeno je 5 puškometraljeza, 56 pušaka, 2 automata, oko 12.500 metaka, 4 sanduka ručnih bombi i druge ratne opreme.⁸⁶

Nakon akcije kod Volinje u Ptounjtu, 7. banijska brigada je ponovo bazirala u s. Dodoši, s. Tramušnjak i s. Begovići. Vrijeme za kraći odmor iskorišćeno je za vojnu i političku obuku, za kulturno-prosvjetni rad, sređivanje opreme i oružja i drugo.

U to vrijeme u jedinicama brigade su izdavane i džepne novine, brigadni list »Sloboda«, ali ti prvi primjerci nisu sačuvani. Sa cjelokupnim sastavom brigade prorađeno je

86 Zbornik V/10, str. 230—254 i 459; Hronologija NOR-a, str. 392; Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 158.

pismo političkog komesara 1. hrvatskog korpusa NOV i POJ 0 dotadašnjim iskustvima, slabostima i uspjesima. Održano je i prvo savjetovanje sa političkim komesarima u diviziji.⁸⁷ Na savjetovanju, osim prorade navedenog pisma, podvučena je potreba pojačanog vojnog i političkog rada sa borcima i starješinama. To je posebno naglašeno i u vezi sa vijestima o novoj velikoj ofanzivi neprijatelja protiv NOV 1 POJ.

U međuvremenu, 18. decembra 1942. godine, jedna grupa boraca upućena je u s. Čuntić kraj Petrinje — da poruši zgrade samostana iz kojih je neprijatelj bio otišao za Petrinju. Samostan i još neke zgrade u tom selu bili su stalna opasnost da se neprijatelj vrati i u njima utvrdi. Međutim, zbog nedostatka eksploziva bilo je nemoguće rušenje debelih zidova. Tako je samostan ostavljen neparušen.

Noću 20/21. decembra 7. banijska brigada je osiguravala diverziju i napad 8. banijske brigade na voz Orijent-ekspres kod Blinjskog Kuta. Tom prilikom 8. brigada je zarobila 130 domobrana, a poginulo je do 30 ustaša i 6 Nijemaca. Uništene su dvije lokomotive i 40 vagona. Poslije toga 7. banijska brigada se vratila nazad u rejon s. Dodoši, s. Tramošnjak, s. Begovići.

Zarobljenici iz orijent-ekspresa sprovedeni su na slobodno područje Banije, gdje su nahranjeni i pušteni. Jedino je zadržan ustaški dopukovnik Gredelj, tadašnji vojni ataše NDH u Italiji. On je upućen u Komandu vojnog područja na dalju nadležnost. Provodila su ga dva borca iz 1. bataljona 7. banijske brigade, ali je ipak uspio pobjeći.⁸⁸

JOŠ JEDAN NAPAD NA KOSTAJNIČKI MAJUR

Vrativši se sa osiguranja napada 8. banijske brigade na orijent-ekspres kod Blinjskog Kuta, borci 1. i 2. bataljona 7. banijske brigade su ručali, odmorili se i pred mrak 21. decembra krenuli u napad na Kostajnički Majur i prugu Koštajnica—Sunja.

⁸⁷ Zbornik V/10, dok. br. 64 i 83.

⁸⁸ Jedan od pratilaca je osuđen i strijeljan. Bilo je to prvo javno strijeljanje partizana na Baniji.

Napad na Kostajnički Majur je izvršen sa prepadom, brzo i na juriš. Zahvaljujući iznenađenju, svi su neprijateljski bunker bili osvojeni, osim jednog koji je morao biti likvidiran naknadno granatom protivtenkovskog topa. U ovom napadu zaplijenjeno je: 4 puškomitraljeza, 54 puške, 20 sanduka municije, oko 70 ručnih bombi i veća količina vojne opreme. Neprijatelj je prilikom bijega imao nekoliko ranjenih. Naši gubici su — 1 mrtav i 2 ranjena. Poginuo je poznati banijski bombaš Stanko Džakula, koji je u ovog puta predvodio juriš na jedan od neprijateljskih bunkera.⁸⁹

Nakon ovog uspješnog napada na Kostajnički Majur, brigada se ponovno okupila u rejonu sela Jabukovac, Dodoši, Begovići, Pastuša. U stvari, poslije 22. decembra nastao je jedan kratki period zatišja pred »buru«, odnosno pred neprijateljsku ofanzivu. Potreba za odmorom bila je velika.

Naporni marševi i akcije prethodnih dana zahtijevali su odmor i svršavanje niza poslova. Razmještaj brigade u rejonu Jabukovac, Dodoši bio je pogodan za eventualne buduće akcije, a ujedno se štitila komunikacija koja je išla kroz centar Banije: Petrinja—«Kraljevčani—Dodoši—Trgovi—Dvor na Uni i dalje ka Zirovcu, odnosno za Bosnu. Uz to, Zirovac je u neku ruku bio centar slobodnog područja Banije. U njemu i njegovoj okolini bilo je smješteno više političkih, pozadinskih i ostalih ustanova, usljed čega je taj pravac često bio cilj neprijateljskih ispada i dejstava.

U vrijeme ovog odmora izvršena je nova mobilizacija od strane vojino-pozadimskih komandi (Komande vojnog područja i komandi mjesta po kotarima) za popunu banijskih brigada. Na Baniji se pristupilo formiranju 16. banijske brigade, kao treće brigade 7. banijske divizije. Formirana je 26. decembra 1942. godine, i u njen sastav ušao je 2. bataljon 8. banijske brigade, 4. bataljon 7. banijske brigade, kao i Banijski udarni bataljon iz 1. udarne brigade Hrvatske, koji se, po izlasku iz sastava ove brigade, privremeno našao u sastavu 15. kordunaške brigade.⁹⁰

89 Zbornik V/10, str. 19.

90 Zbornik V/10, str. 249; Hronologija, str. 393; Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 132, 161 i 776.